Ч. 168 (11.136). Львів, неділя 31. липня 1927. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLV

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

За ревізію договору в Тріянон.

Львів, 30. липня 1927.

Преса центрально-европейських держав, зокрема преса малої антанти, живо займеться тепер клопотами міністра закордонних справ Чехословаччини Бенеша, якого звізда на політичному небосклоні Европи від якогось часу помітно блідне. Ці клопоти зачалися ще з того часу, як до керми в Чехословаччині прийшов уряд аграрія Швеглі, що довів до чесько-німецької міщанської коаліції, до якої партія Бенеша (нац. соціялісти) є в гострій опозиції. А в останнім часі впали на мін. Бенеша, що славився донедавна одним з кращих европейських дипльоматів, удари із зовсім несподіваного боку, а саме з боку визначного англійського політика льорда Ротерміра, що був досі, як загал англійців, великим прихильником Чехословаччини і її двох найвизначніших представників: през. Масарика і мін. Бенеша.

Льорд Ротермір, особа в політичному світі незвичайно впливова, зачав недавно на шпальтах свого органу „Дейли Мейл" кампанію в обороні мадярського народу, домагаючись ні більше ні менше, а ревізії відомого трактату в Тріянон. Він був особисто в Будапешті і студіював відносини на місці, а вернувши до Англії, став доказувати потребу зміни границь в напрямі привернення Мадярщині тих утрачених нею територій, на яких переважає мадярське населення. Інакше — писав льорд Ротермір — не може бути мови про утревалення мира в Европі. У висліді тих своїх поглядів автор висунув концепцію ревізії трактату в Тріянон, якого постанови, як він каже, далеко не дефінітивні.

Можна собі уявити, який відгук найшли думки льорда Ротерміра в Мадярщині, що ціла без виїмки мріє про відібрання утрачених земель і їх приєднання до мадярського королівства. Мадярська прилюдна опінія повитала виступ льорда Ротерміра з великою радістю і ще більшою надією, що його виступ започаткує інші, які й кінець-кінців доведуть до повної реставрації мадярської монархії в передвоєнних межах.

Ясно, що погляди несподіваного оборонця мадяр вивели з рівноваги чолових політиків Чехословаччини, Румунії і Югославії, що всі три партиципували в поділі між себе спадщини корони св. Стефана. Зареагував на виступ льорда Ротерміра в першу чергу мін. Бенеш — і тут зачалися нові його клопоти. Відповідаючи англійському льордові й потентатові англ. преси в празькім сенаті, Бенеш, звичайно дуже зручний дипльомат, з незрозумілих психольоґічно мотивів виступив проти Ротерміра в чисто образливий спосіб, а вкінці закинув йому, що він хоче викликати нову европейську війну.

Зрозуміла річ, що льорд Ротермір не міг не відгукнутися на нефортунний виступ мін. Бенеша. Він негайно вислав до Бенеша телеграму, в якій заявляє ще раз, що мира, заключеного на кривді мадярського народу, не можна вважати тревалим і що він має надто високу думку про дипльоматичні здібности мін. Бенеша, аби вірити, що й він не поділяє того самого погляду. А вкінці льорд Ротермір позволив собі на погрозу, заявивши без обиняків, що не жертви Чехословаччини, але жертви Англії і Франції дали чехам незалежну державу і якщо чехи будуть надуживати того, що дістали з ласки, то нехай будуть приготовані на те, що симпатії Англії від них відвернуться зовсім, а їх місце займе байдужність і розчарування.

Цю телеграму мін. Бенеш пробував спершу замовчати, але коли вона появилася проти його волі в пресі, він відповів льордові Ротермірові, що він (льорд), мовляв, зле зрозумів його слова, а зрештою він готов кождої хвилі дати кожному докладні інформації про положення всіх нац. меншостей у Чехословаччині. Так отже Бенеш мусів покищо вже ликнути гірку пігулку, а що буде далі, ще не знати, бо дискусія в цій справі мабуть так скоро не покінчиться.

Для нас у цій афері важне те, що навіть найвпливовіші антантські політики не скривають того, що мирові договори, на яких побудована нинішня політична структура Европи, не є дефінітивні, що вони вимагають ревізії. Коли льорд Ротермір виступає за ревізією тріянонського договору, то чим ліпші, тревaліші всі інші договори, накинені по війні одними народами другим? Значить: коли прийде до ревізії трактату в Тріянон, то послідовно мусить прийти й до ревізії інших повоєнних договорів, якими „ущасливлено" ріжні народи, а в першу чергу нас, українців. Коли прийде до тої ревізії, це інша справа. На всякий випадок ми повинні своєю послідовною працею і вмілою пропагандою по можности прискорити ту хвилю.

В справі збіркової акції.

До питання централізації наших грошевих збірок.

У статті, уміщеній в ч. 161 „Діла" з 23. липня ц. р. в справі централізації нашої збіркової акції — подав автор свої цінні поміщення про складання добровільних датків на культурні і гуманітарні цілі. На цю тему мав я нагоду нераз говорити на народніх наших центральних установах, тому тепер користаю з нагоди, щоби дещо прилюдно доповісти до згаданої дискусійної статті.

Треба признати, що у нас збіркова акція ведеться живо; що вона ведеться не пляново й доцільно, але окремішно й розбіжно, щоб тільки для себе якнайбільше захопити; що вона не приносить нам навіть тих фондів, яких конечно потребують наші головні культурні установи: „Просвіта" і „Рідна Школа", не згадуючи вже про інші головні добродійно-гуманітарні установи, як Українське Краєве Товариство опіки над інвалідами й українська діточа захоронка.

Далі треба також пригадати, що дотеперішня наша збіркова акція переводиться так розбіжно й недоцільно, що той спосіб її ведення формально знеохочує наше громадянство до складання датків на культурні й добродійні цілі. Зачну від себе. До мене особисто і як до директора фінансової установи, зголошується кожного дня кількох квесторів (збирачів) за датками на ріжні цілі. Приходять від „Просвіти" — добре; від „Рідної Школи" — добре; приходять від інвалідів — добре; від діточої захоронки — добре, а далі йдуть: від спорту, від пластунів, від Лугів одних, від Лугів других, від Соколів, від кружків „Рідної Школи", від читалень „Просвіти", від філій „Просвіти, від видавничих спілок, накладців, емеритів, еміґрантів, від вищої жіночої освіти, студентських організацій — зорганізованих і незорганізованих, комітетів будови Народніх Домів і т. д. Особисто я видаю на ті цілі з моїх доходів річно кількасот золотих, а установа, в котрій працюю, річно видає кілька тисяч. Думаю, що те саме діється також в інших наших економічних установах. Не диво, що ніхто не відчуває у нас з цього ні вдоволення ні признаки; бо ті, що дають, нарікають, що вже більше не в силі давати, а ті, що беруть, нарікають, що все замало мають. А чому воно так діється? Бо датки розпорошуються відразу на кільканадцять цілей, а загал громадянства не бачить признаки на краще і знеохочується до складання добровільних датків. Тим чином майже весь тягар спадає на одиниці, що не дає нам збірної акції, і не заспокоює найконечніших наших запотребувань на цілі культурної освіти й гуманітарні.

Щоб маса нашого народу систематично і безнастанно вела збіркову акцію, треба, щоб у неї була добра воля й заохота та завзяття. Наш нарід є жертволюбний, цього не можна заперечити — а щоб він мав заохоту і завзяття до збіркової акції, до того треба, щоб він бачив наглядні успіхи тої праці і переконався, що так не инакше мається робити бо воно приносить нам пожиток.

Та щоб маси нашого народу дійшли до такого почування, належить відповідно зорганізувати збіркову акцію в центрі. Перш за все при наших центральних установах слід так наладнати збіркову акцію, щоби представники наших головних культурних та економічних установ вирішували про цілу суму щорічної збірки датків на культурні й гуманітарні цілі, приєднуючи її в означених квотах на ті головніші наші установи, що є найважніші в цім часі і найбільше потребують матеріяльної помочі громадянства. Дотичні центральні установи укладалиб прелімінарі запотребування на найближчий рік, щоби громадянство знало й розуміло, на що йдуть його жертви.

В такім разі всекраєва збірка датків (жертв) булаб монополем централь, а всякі інші збірки моглиб відбуватися тільки в межах повіту або громади і то за вирішенням покликаної орґанізації. А всякі самочинні збірки нежиттєздатних установ мусять бути виключені.

Таким способом зробиться дійсну організацію і лад у добровільних датках на культурні й добродійні українські цілі. Ми будемо всі — масою складати наші датки а зложивши значні суми, будемо радіти тим, що добудемо власними силами.

Д-р Кость Левицький.

Серед підтоптаних „боєвиків".

Пяст і його війт. — „Консолідація" селянських польських партій при допомозі „неполітичних" засобів.

Правлячі чинники з т. зв. табору санації уживають всіх можливих зусиль, щоб створити для себе і своїх методів правління якусь тверду базу поза теперішніми законодатними установами і таким чином забезпечити собі у слідуючому соймі перевагу над ендеками і пястівцями, найбільше зненавидженими тим табором і його провідником, політичними групами.

В тій ціли стараються „санатори" понизити впливи та обезцінити моральну вартість своїх ворогів в очах суспільности, а попри те внести дезорганізацію в їхні ряди, тобто розсаджувати їх з нутра. Не можна сказати, щоби це їм не вдавалося. Навпаки і в одному і в другому випадку можуть вони почванитися якедеякими успіхами. Польські ендеки без сумніву втратили дещо з простору, опанованого колись їхніми впливами, стратили і дещо на чисельности та густоті своїх лав, а тому не зарадив нічого і Дмовський створенням „Обозу Вельки Польскі". Та всеж розложити ендеків з нутра важко. Вони ще сильні і треба сказати найсильніші противники табору „санації".

Не те з „Пястом"! Пястівському війтові Вітосові не везе! Його покидають один за другим визначні партійні індивідуальности, а тим самим підривають його авторитет і захитують поважно „Пястом" у самих його підвалинах. Ось недавно потерпів Вітос велику невдачу у Познанщині, де „Пяст" дійшов був до значних впливів. На конгресі партії у Познані (9, 10, 11 і 12 липня) прийшло до того, що Вітосові закинули диктаторські аспірації в партії. Пос. Сміґла поставив внесення, щоби „Пяст" получився з „Визволенєм", а евентуально і з іншими демократичними партіями, що заступають інтереси селянства. Очевидно, що внесення було вимірене проти Вітоса, якому така „комбінація" зовсім не усміхається, бо тоді моглоб скінчитися його війтування.

„Значно драматичніші сцени — пише „Глос Правди" — розгравалися тоді (у Познані) на тайному засіданні лідерів партії — тим разом у корчмі „под Стшехов", де центральною точкою атака стала фашистівська політика Вітоса і його противурядові підїзди. Атака закінчилася заявою [illegible] познансько-поморської організації „Пяста" пп. Ковальського, Копця, Грамбія та інших, що виступають з „Пяста" і разом з членами [illegible] місцевих організацій підуть дорогою порозуміння разом з урядом марш. Пілсудського [illegible] розвязки потреб життя в краю". Таким чином „Пяст" переживає тепер глибоку кризу, передбачену [illegible] членами партії, які [illegible] степенно усувалися з її рядів, [illegible] духом Вітоса".

Читаючи в останніх днях в [illegible] нах [illegible] похвальні [illegible]

адресу „Звйонзку Польскіх Организацій і Кулек Рольнічих" за те, що він заініціював конференцію Пяста, Визволення і Строн. Хлопского для створення одного фронту польського селянства, розуміємо від кого вийшла ця ініціятива. Отже вже давно шукали заінтересовані чинники відповідних людей у „Пясті", „Стронніцтві Хлопскім" і „Визволенію" на те, щоби створити не тільки „один селянський фронт", але й довести до фузії названих партій. Говорив про те пос. Сміґла ще 10. липня у Познані. Головним завданням заінтересованих у такому „фронті" і нині виконуючих державну владу у Польщі чинників є обеззброїти та унешкідливити Вітоса. Спільний фронт, чи фузія польських селянських партій без сумніву в великій мірі до того причинилась би.

Запрошення на таку конференцію підписав між іншим і теперішній лідер „Визволення" посол Б. Столярський, а це вже має неабияке значіння. Вітос напевно витягненої руки до згоди не прийме і це буде новий атут у руках його ворогів, який вони використають серед селянських мас проти нього. Причиною аж таких консолідаційних змагань має бути те, що польське селянство розчарувалося в усіх дотеперішних партіях, а тому треба створити один великий бльок, бо „наслідки дотеперішнього розбиття політичного селянського руху — твердить „Епока" — є фатальні".

„Політичні і селянські партії — продовжує львівський направацький „Дзєнік Львовскі" — мусять з того поробити висновки, бо інакше компромітують поважно дальший розвиток демократії в Польщі. Важко нам повірити, щоби наступила консолідація ділань Вітоса з одної сторони, а Домбського чи Стапінського з другої, а також обох тих сторін з пп. Столярським і Путком. Одначе мимо того ініціятива господарських спілок наповняє нас вірою в реалізацію селянського фронту (понад голови лідерів! — Ред.), а через те і вірою у побіду демократичної справи".

Як бачимо то до справи беруться нинішні „санаційні" чинники тонко. Таким чином хочуть не тільки Вітоса політично вкоротити, але й понад голови партійних лідерів та провідників інших т. зв. селянських польських партій створити щось таке, на чому й вони могли би опертися та будувати у будучому соймі.

Все це є між іншим, як підготовкою до виборчої кампанії до законодатних установ. Чи це з премедитацією та подрібно розробленим пляном політична гра табору „санації" увінчається успіхом—зможемо скоро переконатися. Досі вона деякі успіхи — як сказано — вже дала.

З побуту на Радянській Україні.

X.

В трудовій школі імени Франка.

Три найчисленніші, українські школи в Харкові, з котрих кожна числить около півтора тисячки учнів, хлопців і дівчат, носять назви ім. Т. Шевченка, Мих. Драгоманова та Івана Франка.

Дня 29. травня святкувала остання школа одинайцяту річницю смерти свойого Патрона. На це свято запрошено мене і д-ра Свєнціцького.

Була неділя. До години третьої тривала ще правописна конференція. В год. 5. приїхав я з полковником Грицем Коссаком трамваєм на Холодну Гору, де побіч школи червоних старшин стоїть величавий будинок, а у ньому трудова школа ім. Франка. За царських часів була тут гімназія імени царевича-престолонаслідника Олексія. Сьогодні носить вона імя володаря пера, мужицької дитини, Івана Франка.

Щиро признаюсь, що я запрошенням дуже утішився, бо за попереднього мойого побуту не мав спромоги зайти до української школи. Тепер рішився я бути у ній за всяку ціну, хочби тому, що у львівському „Новому Часі" у святочному великодному числі (Нр. 44), у статті: „Правдиве обличчя Радянської влади" прочитав я отсі слова:

„Українське шкільництво імпозантне на папері, а в дійсности ледви животіє задля браку приміщення, книжок та матеріяльних засобів".

Входимо до будинку. По коридорах вештаються діти у віці від 8—15 літ. Вітає нас тут керманич школи, галицький українець, Андрій Озарків. Він кінчив семинарію у Львові, був учнем наших знаменитих педаґоґів Івана Матієва і д-ра Копюби, котрих згадує з великою пошаною і вдячністю.

На свято сходяться батьки і матери дітей. За цей час показує нам гром. Озарків школу. Веде нас до кооперативи, якою управляють діти. Дістати тут можна книжок, зшитків олівців та взагалі всього того, чого потребують діти в школі.

Дівчинка у віці 12 літ повідомляє нас, що до кінця шкільного року виказе торг пересічно пять тисяч карбованців (дві з половиною тисячі долярів). Управу кооперативи вибирають діти з поміж себе.

Переходимо до столярні та шлюсарні. А. Озарків інформує нас, що трудова школа, в якій наука триває сім літ, це менше-більше тип нашої виділової школи з тою ріжницею, що на Україні учать більше природи і математики. Для науки природи є спеціяльні лябораторії, де учні з учителями виконують дослідну працю. Окрім цього учні учаться в трудовій школі ремесла, головно столярства і шлюсарства, а учениці шиття. В столярні десять станків (варштатів). В шлюсарні бачимо готові замки, вироблені учнями, може ще невикінчені. Але вони свідчать, що тут ведеться поважно наука.

Йдемо дальше до кімнати Ів. Франка, обвішаної від долу до гори килимами. На килимах звертає мою увагу поділ годин не на тижні, а роки. Українська мова і наука про марксізм займають тут визначне місце. Побіч статистика учнів. З неї довідуюся, що всіх учнів має школа 1475. Українських дітей у ній 1250, російських 200, єврейських 20, з інших народностей 5.

Всі вони — діти пролетаріяту. Дивлюся на статистику заробітків їх батьків. Є тут діти безробітних, яких батьки побирають місячної допомоги по 20 карб. (десять долярів); дуже значний відсоток має платні 50 карб. або й вище.

Діти безробітних у числі 70. дістають в школі обіди. Про кошти мусить уже подбати управа школи.

Входимо до кімнати, де відбувається льосування книжок, сорочинок та легкої одежі для дітвори, пошитої ученицями школи. Кожний льос виграє.

Вкінці веде нас управитель школи до салі, де відбудеться свято в память Івана Франка. В салі бачу около півтора тисячки старших осіб, в яких переважають жінки. Це матери дітей, що прийшли послухати святочного концерту. На лицях їх малюється радість. Говорять між собою по більшій части українською мовою. До недавна всі вони вживали тільки російської мови та прийшла революція, а серед неї своя власна, українська школа. Дома балакали ще по російськи та прийшли із школи діти і вони почали українізувати рідню. Починаю говорити з хлопцем, що походить з російської родини. Видно це по вимові. Одначе він відповідає досить поправно українською мовою.

Питаю управителя, скільки має школа учителів? Відповідає: сорок сім. Чи підручників є досить?—Так, відповідає управитель. Нема у нас дитини, щоби не мала книжки. Про це вже дбає влада.

Починаються урочисті, святочні збори. Відкриває їх гром. Озарків. Вітає батьків-пролетарів і дітей пролетаріяту. З черги вітає галицьких гостей, а цю частину промови зібрані сильно оплескують. Просить вибрати президію, до якої пропонує від учительства управителя школи, репрезентанта батьків, Семена Вітика, нас двох галицьких українців, дві учениці школи і одного із школьних слуг. Зібрані годяться і ми засідаємо при президіяльному столі на естраді.

Признаюсь, що мене це товариство, зібране при президіяльному столі дуже урадувало. Чому й у нас, у Галичині не міг би сидіти побіч учителя, старшого громадянина, учень, а навіть вірний слуга школи?

Нагадався мені тоді сторож дому, музею та бібліотеки Наук. Тов. ім. Шевченка у Львові Прокіп Гоцалю. Віддавний він Товариству цілою душею. Коли нема службовиків, або й мене в канцелярії, він проводить

ГАЛАКТІОН ЧІПКА.

З моєї фільми.

Огірковий сезон і його вплив на фейлєтоніста. — Лєт через оʼеан в часі доконаним, будучім і небудучім. — Революція в Відні і жіноче серце. — Правопис обовязуючий, але недозволений. — „Нове життя". — Курокі і Кепура. — Вибори до громад і досмертний, а милозвучний титул.

Заки перейду до справ загально світових, загально українських, загально польських, чи загально галицьких, мушу перше розказати загально про себе.

Огірковий сезон буває не тільки на торговиці чи в статейних журналістів, але й в фейлєтоністів. Появляється він тоді, коли зникають з міста найкращі жінки, коли в каламарах журналістів висихає вода, а голови стають залізками до прасування. Тоді фейлєтоніст мусить також час до часу виїхати „на село" де жінки дають теми, а ріки воду до писання.

На нещастя, дуже часто огірковий сезон приносить велику скількість подій в світі, в краю і в місті, яких не можна проминути без уваги хоч би тільки у фейлєтоні.

Власне ті великі події заставили мене вернутися чим скорше у Львів і списати їх, щоб не пропали марно, як цьогорічні огірки по львівських огородах.

Загально світові події — це перелети через Атлянтик: Ліндберга, Чемберліна і Бирда. Ліндберґ перелетів, заробив і поїхав кораблем назад. Бирд перелетів, трохи впав, нічого не заробив але не тратить надії. Та найгірше вийшов Чемберлін. Він звязався з жидом Левіном і не міг від нього відвязатися. Хоч перелетів океан, хоч залетів аж під Берлін, стратив властиво на тім цілім інтересі, бо Левін запевняє, що Чемберлін без нього був би нічого не втяв. Адже то він — Левін — летів, а Чемберлін тільки кермував літаком. Жид грозить тепер, що як Чемберлін не впокориться, то він сам верне до Америки... кораблем.

Підбадьорені американцями европейці і собі задумують перелітати океан. З Німеччини вибирається туди якась жінка, але покищо тільки страшить. Може це й лет тільки на те, щоби чоловік купив новий капелюх, а може вона така погана, як тенісістка Зузанна Ленґлен і хоче в той спосіб вийти замуж.

З Польщі теж мають охоту деякі летуни попробувати щастя. Вони добре спекулюють: возьмуть певно літаки з фабрики „Пляґе-Ляськевіч" і при першій невдачі звалять вину на нездалі апарати. Страху, щоби летуни потопилися в морі, — нема, бо прецінь коло Варшави жаден океан не випливає.

Другою подією світового значіння це революція у Відні. Подія ця світова більше з погляду більшовиків, бо від неї, думали вони, загориться, сильно замокла останніми часами, змуршавіла Европа. Та запалився тимчасово тільки... будинок віденського суду, а віденське жіноцтво запалало ненавистю до буржуазної поліції. Воно, щоб дати доказ своїм ніжним інстинктам, потроїло багато бідних вояків, офіруючи їм снідванок. Нема то як жіноче серце XX. століття!...

Після загально світових подій не можуть не прийти загально українські. Воно справедливе не тільки тому, що українців є 40 мілїонів з чимсь. Те „з чимсь" ріжно обчисляється, хоч не має ніякого впливу на політику — чого доказом ріжні самостійности, окупації і прилучення.

Але мають українці Академію Наук і вона покінчила недавно правописну конференцію. Конференція вдалась надзвичайно і рішення Академії мало що не стали обовязуючими. Але комуністичний хусит Річицький написав статю в „Вістях" і справа пішла до коша, чи там до комісії.

Річицький зовсім правильно підмітив, що заведення двох нових букв у нашій азбуці може мати шкідливі наслідки для здобутків революції. Може помітно змаліти вплив на село, на його психіку і т. п. Одним словом дві нові букви можуть бути причиною контрреволюції і мрій про самостійність.

Галичина посилала на конференцію своїх делеґатів, відомих з праць на полі українського правопису і визначних мовознавців. Вирішені питання, як я вже згадував, пішли до коша, але ми багато дечого довідалися „про наростаюче нове життя".

Отже: більшовики не відбирають камениць домовласникам, а навпаки. Дальше: Уряд при допомозі складок побудував одну каменицю в Харкові, відому вже в цілім світі з того, що „має вісім поверхів і на[illegible] ляється першим українським хмародером".

Вкінці: „Дніпрельстан". — Це прекрасне, просте і зрозуміле слівце означає таку благодать для України, що серце з радощів тріскає. А щоб воно часом не тріснуло, „Дніпрельстан" будується поволі і за пятьдесять літ буде готовий.

Отсе зі справ загально українських. Перейдемо до справ загально польських.

Курокі і Кепура! — Перший геніяльний голодомор з японським назвиском, другий геніяльний „рекляміст" із теноровим голосом.

Щодо Курокого. Він видержав кількось там днів без їди і пиття, даючи себе оглядати за гроші.

Щодо Кепури. Він видержав кількось там днів без реклями, але вкінці сам взявся за неї і то так, що аж польським газетам було за багато.

Курокі і Кепура обидва поляки. Перший, здається, кревняк японського генерала, який як відомо звався Куроцкі. Другий, ліричний Карузо з Лодзі, який проїхавши реклямою Европу, завитав і поза її границі — до Львова. Львів був обома земляками рівно захоплений. Перший відїхав собі потихо, заробивши гроші, другий відїхав голосно заробивши крім грошей славу найбільшого „рекляміста" між співаками і найбільшого співака між реклямістами.

Що той Кепура не виробляв!... Казав себе фотографувати на сцені, за сценою, під сценою і поза сценою. Купував цвіти і роздавав публиці, а вкінці сів на авто (власне

часто гостей по музеєві, показує, що є в кожній „табльоті" (зам. габльо-), оповідає про килими, кераміку, і), оповідає про килими, кераміку, виполаними, а про ікону з кінця 15 віку виясніює: „Проф. Полянський говорить, що ця ікона з 15 віку, а я кажу, що вона старша, бо з вісімнайцятого віку".

Вірний, добрий сторож громадського маєтку! Чому й він не міг би засісти при президіяльному столі з нагоди свята Товариства?

На „урочистих" зборах виголошує агітаційну промову Семен Вітик, промовляє відпоручник батьків, а опісля ми оба з д-ром Свєнціцьким. Наші промови відріжняються змістом від усіх інших. Це привітні промови Галицької Землі для українського громадянства, без ніякого агітаційного змісту. Оплескували всіх промовців дуже грімко, а найбільше учня школи ім. Мих. Драгоманова, який кликав:

„Товариші і товаришки! Передаю Вам і школі ім. Франка наші привітання. Одначе не думайте, що Ваш Іван Франко більший від нашого Драгоманова. Вони собі рівні, а наш Драгоманов був учителем Вашого Франка. Тому не був Ваш Франко більший від нашого Драгоманова!"

Можна уявити собі, якою незвичайно милою сензацією була оборона Драгоманова і престіжу школи його імени, виголошена молоденьким учнем? Радісні оплески і оклики нагородили промовця, що так сміло боронив поваги Патрона своєї школи!...

Мала перерва і починається концерт дітей.

(Далі буде.) **Кирило Студинський.**

Виборчі висліди.

ВОЛИНЬ.

Вибори до міської ради м. Дубна відбулися дня 17. липня ц. р. Управнених до голосування було 4.000 осіб, з того участь у виборах взяло около 60 проц. Виставлено списків 10, з того 6 списків чисто жидівських, 1 мішаний (домовлений) польсько-російсько-жидівський, 1 список коаліційний „християнський бльок", в якому зєдналися поляки, росіяни і наші мішані-українці, 1 список православний і 1 список (ч. 8) „працюючого люду" м. Дубна, себто українців на чолі з секретарем ради дубенської Повітової „Просвіти" Як. Андрещуком і головою ради тогож Т-ва послом М. Чучмаєм. Вислід виборів: на 24 радних пройшло 17 жидів (націоналістів), 4 поляків, 2 москалів, 1 чех. Українці під проводом посла М. Чучмая наслідком односторонньо-го партійного характеру агітації соромно провалилися, бо не одержали ні одного мандату при 20 проц. українського населення м. Дубна! Дехто з українців здержався від голосування, а богато голосували на список ч. 5 („християнського бльоку"). Мабуть ні водному місті на українських землях під Польщею вибори не випали так фатально для українців, як у м. Дубні, а все через те, що за вибори взялися не українці-націоналісти, а голосителі фронту жидівсько-польсько-сельробського інтернаціоналу. Якби не ці руїнники, то вибори випалиб для нас безперечно інакше. А так майже третина автохтонного населення міста на цій чисто українській території лишена зовсім свого заступництва! Скандал — тай годі.

СКАЛАТЩИНА.

Зелена. Вийшло 10 українців, 6 поляків. У IV. колі комісія уневажнила голоси на двох наших кандидатів, мовляв, тому, що Лозінський і Лозинський є дві особи, хоча в селі нема другого Лозинського! В III. і II. колі вийшли українці, в I. колі завдяки двом жидам вийшли 4 поляки. Проти шахрайств комісії внесено протест. — Паївка. Вибрано 16 українців, з того дві жінки. Наказний війт вніс протест. В обох селах виборці, особливож жінки, йшли лавою до вибирчої урни.

ГОРОДЕЧЧИНА.

Вибори в Мшані відбулися дня 8-го липня ц. р. На 24. радних вибрано: 18 українців (з них один латиник) і 6 поляків. При голосуванні в IV. колі один член комісії вирвав у виборчім льокалі українські картки і давав польські, що заразже запротоколовано. Таксамо вирвав з рук українців картки громадський поліцай перед виборчим льокалем. Слід зазначити, що всі радні українці — це свідомі націоналісти. Проти важности виборів внесли протест хруні з тої причини, що на польській лісті перепали, а на нашій лісті кандидатів їх цілком не поставлено з огляду на те, що тримали з поляками і старались розбити одноцілий український фронт. Згадані хруні — це поправді одна родина.

РАВЩИНА.

Верхрата: 20 українців, 2 жидів, 1 поляк. Сельроби провалилися на цілій лінії, коли зважиться, що не зважаючи на агітацію з їх сторони, не вийшов ні один — *Потилич* (місточко): IV., III. і II. коло вибрало 24 радних і 12 заступників українців. У I. колі вибрано 5 поляків і 3 жидів. Організація українців була світла. — *Голе Равське:* 23 українців, 1 поляк, 1 віриліст. *Лавриків:* 14 українців, 8 кацапів. — *Немирів:* 9 українців, 9 поляків („направаків"), 22 жидів. — *Вороблячин:* 20 українців, 4 поляків. — *Городжів:* 15 українців, 1 поляк. — *Камінка Волоська:* Голосування відбулося лише в IV., III. і II. колі, де вибрано 36 радних, у тім 30 українців і 6 сельробів. Вибори пішли під гаслом єдности в селі, так, що провалено панську лісту в цілости. Вибори розбито й до голосування в I. колі не прийшло, бо місцевий комісар п. Гутковський Маріян (лісничий), побачивши, що в трьох колах перейшла в цілости ліста українська та припускаючи, що в I. колі українці здобудуть більшість голосів і виберуть лише українців, безпосередньо перед голосуванням у I. колі самовільно перервав голосування і відїхав до староства. Українці запротестували проти цього нечуваного способу переводження виборів і перервання виборів устно в старостві і на письмі просто до воєвідства.

ЖИДАЧІВЩИНА.

В селі *Пчани* вибрані самі українці (24). Поляки внесли були протест, але він не мав ніякої основи і тому нічого не поміг. Тому ми вибрали вже і свою громадську зверхність.

Небувала в світі повінь.

Втопилося 10.000 людей.

Льондон, 29. липня 1927.

Китайська преса повідомляє, що наслідком виливу ріки Ку-Лінг утопилося 10.000 осіб, а 100.000 осіб є без даху над головою. Особливо потерпіла місцевість Шанг-Шав-Фу. Вода залила взагалі 7 округ. Збіже цілком знищене. Матеріяльні шкоди обчисляють загалом на 5 міліонів долярів.

Велика пожежа в Атенах.

Атени, 29. липня 1927.

Згоріла тут цілковито дільниця еміґрантів, зложена з 500 бараків. Повстала велика паніка. 3000 осіб лишилося без даху.

Втеча прокажених.

Льондон, 29. липня 1927.

„Шікаго Трібюн" повідомляє з Буенос Айрес, що в околиці Санто Павльо втікло кількасот прокажених з призначених для них місць побуту у незнаному напрямі. Населення охопив жах.

Хаос в Румунії.

Льондон, 29. липня 1927.

Відомости з Румунії надходять далі алярмуючі. Кореспонденти часописів стверджують, що по скінченню жалібних днів має дійти до сильних внутрішних політичних сутичок. Опозиційні групи приготовляють дуже сильну компанію проти теперішньої диктатури Братіяну і реґенційної ради, яка є вповні від нього залежна. Акцію приготовляють провідники радикалів Маніо і Міхаляке та народній демократ Йорґа. Акція має розпочатися від сильних вуличних демонстрацій.

Податок маєтковий буде стягнений.

Варшава, 29. липня 1927.

Мін. Чехович заявив у пресовім інтервю, що уважає за свій обовязок стягнути всі квоти маєткового податку, ухвалені законодатними тілами в бюджеті, і то тим більше, що зменшення скарбових видатків не є зовсім передбачене. На думку міністра стягнення тих рат маєткового податку не може спричинити ніяких небезпечних наслідків.

Консерватисти виходять на верх.

Варшава, 29. липня 1927.

Сьогоднішна „Газета Поранна Варшавська" обговорює конференцію, яку голова „народньої правиці" Здзіслав Тарновський відбув з премієром Пілсудським безпосередньо перед відїздом до Вильна. Наслідком цеї конференції треба очікувати дальших номінацій консерватистів на вищі становища державної адміністрації. Має це бути реалізацією договору, істнуючого між консерватистами й урядом Пілсудського.

Старости йдуть на емеритуру.

Варшава, 29. липня 1927.

На основі ухвали ради міністрів у стан спочинку перенесені: староста в Підгайцях Володимир Польо і староста в Бережанах Топольницький.

Зліквідування шайки взломників.

Варшава, 29. липня 1927.

Поліція арештувала, як ми вже повідомляли вчора, шайку взломників-специялістів, що намагалися підкопатись під Державні Графічні Заведення. Небезпечну шайку арештовано в хвилі, як уже докінчувала 25-метровий підкоп. У скарбі було того дня (четвер вечером) 6 міліонів зол. Арештовано при праці 6 взломників. Один з них ставив у боротьбі з поліцією сильний [illegible] і його тяжко ранено.

і таке славне як він сам!) та роздавав по вулицях автографи. Підчас цієї поїздки весь час найняті паври бичи браво. А якийсь старший пан сказав до мене:

— *Popatrz się, pan co za skandal: Widzę, że pan polak, to panu powiem! Gdzież by coś podobnego zrobił Holyński?!...*

Я зробив сумну міну хоч радувався в серці і хоч сцена була страшенно весела. Хотілось мені разом з паврами крикнути й собі: „Кеп гурра!" але здержав мене від цього старший пан, який руками обтирав рясні сльози.

Зі загально галицьких справ найбільше замітні громадські вибори. Пройшли вони після великої та солідної підготовки з нашого боку і, можна сказати, пройшли з успіхом. Там де ми були в більшости, роблено компроміси, а де в меншости там очевидно не можна було виграти. Радних припало на нас стільки, що по містах була просто посуха на кандидатів. Всі мої знакомі засідають нині в радах і мають досмертний титул. А я нещасний?!... Чому мене доля не занесла до Бродів, Надвірної, чи іншого Куликова?!... Як гарно, як розкішно булоб тепер обертатися на звук заклику: „Пане раднику, пане раднику!!!"...

Одначе не дуже то так безпечно стати „радником", коли вступна стаття в „Новім Часі" каже (розстріленими грубими буквами): „Від дня закінчення виборів немає місця для компромісів". Значить: до дня виборів то ще-ще, але від дня виборів ані чажси.

На українську культурну станицю.

На Народній Дім у Холмі

Зложили далі: 35) Д-р Дмитро Левицький (Львів) — 10 зол. і кличе: П-ню Іванну Левицьку (Львів), о. Петра Левицького (Делятин) і інж. Романа Шеховича (Стрий); 36) Іванна Левицька (Львів) — 10 зол. і кличе пань: Нусю Терлецьку, Марію Терлецьку і Олю Бережницьку, — всіх у Львові; 37) Нестор [illegible] Володимир (Львів) — 5 [illegible] кличе: Иосифа Максимюка (Катовиці), Василя Тарантюка (Сквіна), Захара Рудика (Львів) і п-ню Геню Ґоцьку (Судова Вишня); 38) Білинський Киприян (Тернопіль) — 5 зол. і кличе: д-ра Олександра Грабовського (Тернопіль), суддю Антона Рака (Стрий) і д-ра Степана Барана (Тернопіль).

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане Редакція не відповідає.

НОВИНКИ.

— **Виставка мистецтв національностей СРСР.** На 10. жовтня приготовляє Ленінградська академія мистецтв виставку мистецтв усіх національностей СРСР. На ній будуть такі відділи: 1) мистецький промисл міста й села, 2) домодільні вироби, 3) малярське мистецтво, 4) архітектура, 5) самодіяльне мистецтво і шкільне, 6) словесна творчість, 7) друкарство, 8) театр, 9) музика і 10) кіно і фотографія. У виставці візьмуть участь мистецькі, наукові, освітні та промислові організації.

— **З під темної звізди.** У Кракові на залізниці відкрили митові зловживання на 100.000 зол. У Люблині інтендант університету забрав 35.000 зол. на чужі векслі і втік; підписи на векслях були... правдиві. У Замості 3 секвестратори вкрали 10 тисяч зол. У Хирові обікрали церкву. У Львові обікрали на вул. Фурманській крамницю з хустинами на 15.000 зол. Дрібних крадіжей не зрахувати: тут білля на стриху, там убрання на кріслі, ще в іншому місці перстень з брилянтом, 17 курок з курника аж до собаки, яка їх стерегла. Один з американських поляків, що приїхав поглянути на „старий світ" просить через пресу несовісного земляка, щоби звернув йому пашпорт і документи, які забрав йому з кишені в трамваю разом з долярами.

— **Катастрофи й нещастя.** Бувш. норвеський міністр закорд. справ Мішелет постріляв себе револьвером, який чистив і помер. У мійській окрузі появилась холера; 5 осіб померло. В Індіях, округа Барода залита водою ріки, яка перервала гать. Одна дитина вбита і четверо ранених гранатом у Ризі, найденим біля казарні. У рум. містечку Хісінау багато гостей на бенкеті затроїлось стрихніною в супі. На Капштадті зударились два поїзди; 30 убитих, кількадесять ранених. На Литві появились громади вовків, що нападають на отари овець, зідають телята і жеребців.

— **Кінець поручника Захарченка.** Німецька преса оповідає довгу історію скриту поза одним звичайним іменем із низки свіжо розстріляних контрреволюціонерів радянським урядом. Це прізвище поручника Захарченка. Воно скривало молоду жінку із шляхоцької рідні Єлисавету Іванову Шульц, доньку балтійського генерала. 13 літ боролась вона, чи то як жовнір підчас війни, чи як ворог радянської влади — „підземельними" революційними методами. Пішла на війну добровольцем як 20-літня дівчина. Ніхто із жовнірів і старшин не підозрівав у ній жінки, заки не попала в шпиталь ранена. Служила в гусарськім полку і дістала найвищі відзнаки за хоробрість. Виздоровівши, знову щезла; переходила з одної контрреволюційної армії до другої, заки не опинилась на Сибірі. Звідти опинилась по ріжних пригодах у Парижі, де віднайшла рідню та знайомих і мала вигляди вийти замуж за американського міліонера. Але середовище великих міст і безділля богатих нудило її. Знову щезла на довго. Аж тепер її рідня дізналась про її смерть із офіціяльного комунікату про розстріл Захарченка.

— **Форд реорганізується...** Форд програвши процес із жидами на всій лінії, заплатив своїм противникам відшкодування, оголосив відкликуючий лист, а тепер перетворює свої фабрики авт. Ця реорганізація коштує його 1 міл. долярів денно. Нові авта будуть звatись уже не Фордами, а Лінфордами. Приставка „Лін" від прізвища Лінкольн.

— **Латинська абетка в Японії.** Токійський професор Танакадате виступив в інституті Міжнародньої Інтелектуальної Співпраці з рефератом, кажучи, що загал інтелігентних японців щораз більше схиляється до думки про потребу прийняти латинську абетку. Високий переконаний, що це вже справа одного покоління. Реформа в писанні принесе всій країні величезну користь, інтелектуальну, торговельну та моральну. Тепер японець мусить учитись читати та писати шість літ. Коли заведуть латинську азбетку вистарчить рік.

— **Ріжні рекорди.** Професійний союз краківських стрижиїв хоче оснувати... „державну фризієрську академію". Франц. летун Аррашар перелетів 12.000 км. за півшеста години без зупинки. У Коломиї злодії обікрали судовий склад крадених предметів найдених на протязі останніх тижнів при їхніх арештованих товаришах. 25.000 дол. хотів заплатити за сибірського малесенького щура, хто-ж би інший як не американський міліонер на виставці в Шікаго, де цей щур дістав першу нагороду. Але міліонер надибав другого такого чудака — власника, який не хотів щура продати. Еспанський маркіз Де Казарсаль одержав в Америці 10.000 дол. премії за найкращий текст до фільми п. з. Каліостро. У графстві Кент (Англія) місіс Емілі Люкас побила рекорд материнства, вродивши 24 дитину, нормально розвиту. Трьох португальців вибирається з Ріо де Жанейро на дарабі через Атлянтійський Океан. У Злуч. Державах в околиці Рочестер випробували новий електричний плуг із силою 10.000 вольт, який очищує землю із усякого хабазя, черваків і комах і одночасно гноїть його. У Льондоні продали один образ Рембрандта за фантастичну суму 40.000 фунт. штерл.

— **Літературний куток.** Матильда Серао, італійська письменниця, що померла цими днями в 72 р. життя, була одною з найвизначніших сучасних жінок і першорядних італ. авторів. Вона вродилася у Греції; предки її матері були грецькими князями. Коли її родичі переселились до Італії, вона почала ходити до школи і дістала учительський диплом. Але стала урядовою телеграфісткою; там під впливом новин із усього світа прокинулась її поетична уява. Почала з малих нарисів у пресі під псевдонімами Туффоліна і Шікіта. В 1885 р. вийшла замуж за журналіста Скарфоліо. Спільно працювали в римськім щоденнику „Коріере ді Рома", а потім оснували власний „Маттіно". Історію своєї журналістичної діяльности описала Серао в повісти „Життя та пригоди Йоанни Ріккардо". Найбільше відомі її повісти перекладені на ріжні мови це „Мученики своєї уяви", „Квіти жаги", „Країна дармоїдів". Уся її літературна спадщина складається з кількадесяти томів. Серао була нераз уже кандидаткою на премію Нобля. Вона працювала до останньої хвилини перед смертю, виправляючи коректи творів і статтей до часописів, яких була постійною співробітницею. Вмерла від параліжу наслідком артеріосклерози, підчас читання книжки. Залишила чотирьох синів і одну доньку.

— **Захоплення спортом.** У північній Ірляндії в Ліфорді, між двома спортовими громадами копаного мяча прийшло до справжнього бою. Коли судія підчас гри помилився, грачі кинулись на нього. Тоді глядачі злізли із трибун і почали бити грачів. Треба було покликати поліцію; є багато ранених. Бостон витав манїфестаційно найкращих американських летунів: Ліндберґа, Бирда, Чемберліна. Зібралась така юрба, що одного вбили, в 14 ранили.

— **Театральні цілунки.** Артистка франц. театру „Нувоте" Магіна рішила розвестись з мужем 18 місяців тому. Муж, який теж квапився до самостійности, обвинуватив свою жінку, що жила вже окремо, в зраді. На його домагання слідчий судля „реквірував" приватні листи артистки. Між ними найшлись до одного актора, товариша сцени, з таким закінченням' „цілую вас"... Муж твердив на суді, що ця фраза є доказом зради жінки. Артистка протестувала. Її адвокат покликався на внески знавця театральних справ, що „цілунки, які роздають собі артисти в театрі не мають ніякого значіння". І казав так' „У театральнім світі мущини та жінки цілуються щоденно навіть при зустрічі та розстанні, частіше із звички, як з ніжности. Крім цього дуже важко вирішити, коли цілунок має прикмети „забороненого вчинку". Адже в деяких країнах істнує звичай цілуватись навіть з незнайомими, і то не раз, а тричі. Нпр. у росіян на Великдень..." Одначе паризький суд не дав уплтись на цю фільософію. Він рішив, що цілунок має своєрідний зміст відповідно до обставин і моменту, в якому його виміняють, отже фраза в листі артистки „цілую вас" не була формою звички, ні текстом в ролі, ні великоднім російським обрядом. Суд признав винуватими і мужа і жінку, і... розвів їх.

— **Світова всячина.** У Римі закінчився процес проти 19 комуністів обвинувачених у протидержавній змові; засуджено їх від 4-ох літ до 12-ти. — До хорватських студентів, які приїхали до Будапешту хтось почав стріляти на вулиці; 7 з них важко ранених. — До Берліна приїхав шеф турецького ген. штабу Февзі Паша. — 3-ох нім. офіцирів і 20 рядовиків з Данціґу виїхало до Болівії, щоби вступити до тамошньої армії. — Арештували провідника нім. монархістів-мілітаристів Росбаха за те, що у свій час підчас „путчу" розстріляв кількох людей. — У Німеччині від 1. серпня дорожіє вугілля. — Помер нім. маляр і історик мистецтва Фріц Румпф у 71 р. життя; його книжка „Людина і її поша" викликала у свій час сензацію. — У Парижі вибудують памятник Міцкевичові, роботи різьбаря Бурделя, на одній з найкращих площ. — Помер відомий англ. економіст Уіліям Ашлей. — 50.000 дол. премії призначив японський промисловець Кумекіро-Сакі для першого летуна, який зможе воздушним перелетом без зупинки злучити Японію з Америкою.

— **З кіна.** У кіні „Палас" нова песа в 8 діях „Чорний рай" з Магдою Белямі і друга в 8 діях „Фіговий листок" з Борденом і О'Бріен.

— **Усі повинні це знати, що фірма Делька продає П.Т. Публиці задля недостачі місця, поодинокі пари наймоднішої обуви по цінах знижених до 50 проц.** Гляди оголошення на стороні 3. 1—1

Нові книжки і видання.

ЖУРНАЛИ:

ЖІНОЧА ДОЛЯ, двотижневик для українського жіноцтва. Ч. 14. Коломия. Зміст: М. Підгірянка: Пластові пісні. О. Кисілевська: Словечко до молоді. Наше наждне мистецтво. Жіночий рух. Н. Королева: Анаік. Відділ америк.-канадійський. П. Дембіцька: Американська українка в правдивому світлі. Д-р В. Ганьківський' Туберкулоза. Часть господарська.

НИВА ч. 6. Червень. Зміст: Протос феудос в протестантській науці. о. д-р Г. Костельник: Надзмисловий світ. о. О. Лещук: Перший Нікейський Собор. о. д-р Г. Костельник: Зайві натагання св. Письма. о. В. Лицняк: Гостина в Пустомитах. Загальні Збори вдовичо-сирітського фонду. Нові книжки. Всячина. Проповіди.

УКРАЇНСЬКИЙ ФІЛЯТЕЛІСТ. Місячник. Ч. 4—5. Зміст: І. Мороз' Поштові марки-твори мистецтва. — Д-р В. Онишкевич' Про клясичні поштові марки. — о. З. Флюнт: З проблем української філятелії. — Нові марки. — О. Е. Петерс: Підручник марок України Свензона (ціла богато ілюстрована студія по нім.). — Дрібні вісти. — Бібліографія.

УКРАЇНСЬКИЙ ФІЛЯТЕЛІСТ. Ч. 6. Зміст: І. К.: Зїзд українських філятелістів у Львові. — Д-р В. Онишкевич' Про клясичні поштові марки. — Філятелістичні загадки. — Нові марки. — Дрібні вісти. — Критика й бібліографія. — Д-р Іван Турин: Марки України у філятелістичній літературі (по нім.). — Андре Штоман' Новий марочний катальог для Східної Европи (по нім.). — З філятелістичних журналів. — Члени Українського Обмінного Т-ва. Адреса: *Wien XVIII., Gersthoferstr. 138.*

ОПОВІСТКИ.

Прогулька в Ґорґани. Заходом Туpист. краєзн. тов. „Плай" відбудеться з початком серпня прогулька в центральні Ґорґани. Вихід з Камянця коло Підлютого через Тодор, Нарядів, Яйце, Сотвинку, Гичу на Попадю, дальше через Коритвину і Клину на Дарів. Веде п. меценас д-р Щуровський. Приймає зголошення і дає пояснення до кінця липня д-р Ст. Старосольський, Личаківська 18, відтак д-р Щуровський, Камянець коло Підлютого почта Перегінсько. 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.